

Bălcescu și noua lui posteritate

Personalitate complexă, creatoare a unei opere de referință, Nicolae Bălcescu nu putea să nu facă, la trecerea a 140 de ani de la prematura sa dispariție, obiectul unor noi dezbateri și aserțiuni istoriografice. Simpozionul de la Filiala Arhivelor Statului Vilcea (20 noiembrie 1992), desfășurat la memorialul Bălceștilor a făcut ca asupra marelui învățat pașoptist să se focalizeze viziunile mai multor cercetători, în intenția parcă tănuită de a descoperi noi unghere de lumină în persoana și opera Bălcescului.

După cuvîntul de deschidere al primarului orașului Rîmnîcu Vilcea, juristul Iosif Catană, care a trecut durerea bălcesciană în „cauza sfîntă a Patriei”, Horia Nestorescu-Bălcești, de la Muzeul de Istorie Vilcea, a încercat să facă din masoneria pașoptistă „poarta” de intrare a spiritualității românești în Europa mijlocului de secol al XIX-lea, „Frăția” lui Bălcescu și a colaboratorilor săi punînd cărămizi la temelgia unității și independenței viitorului stat românesc.

Țintele națională, politică și socială ale idealului lui Bălcescu au fost împletite ca-ntr-o triadă hegheliană de Dumitru

Andronic, șeful Filialei Arhivelor Statului județul Vilcea, vrînd să ne facă a crede că ținutul vilcean ține în marginile sale bolta unității românilor.

Afinități sufletești și intelectuale între Bălcescu și Camil Petrescu descoperă Ion Soare de la Filiala Arhivelor Statului județul Vilcea, apropiindu-i ca pe două ființe vii despărțite de un secol de istorie.

Tot o apropiere face și Marin R. Mocanu (din D.G.A.S.) între cei doi Nicolae (Bălcescu și, respectiv, Iorga), alăturîndu-i ca pe doi aștri de aceeași mărime și forță de atracție. Nicolae Bănică-Ologu, directorul memorialului din Bălcești, vede în luptătorul pașoptist un apostol al credinței străbune, apropiindu-l de Hristos și alipindu-l de Eminescu.

Ucenicia revoluționarului de la Mărgineni atinge în documentarul Mihaelei Bădescu (D.G.A.S.) lumina flăcării ce avea să se aprindă în curînd, iluminînd flota română ce se pregătea să iasă la suprafață din adîncurile neexploatare încă ale Mării Negre, cum crede Vasile Manole (D.G.A.S.).

MARIN R. MOCANU

Expoziția universală „era descoperirilor” Sevilla 1992

Capitală a comunității autonome andaluze, Sevilla este situată în sud-estul Peninsulei Iberice, în plină desfășurare a Guadaquivirului. Există mii de păreri despre Sevilla, complicate, de neînțeles și misterioase pe care le au și le înțeleg numai orașele mari ale lumii, rod al unei uniuni, nu totdeauna fericite, cu un fluviu străvechi, pe apele căruia s-au cărăușit civilizațiile.

Sevilla are ceva din toate acestea și de aici atmosfera sa de decadență, de secol trecut, conservatoare aproape imoral, ce contrastează cu tendințele și extremele pe care, în armonie, le păstrează și le promovează într-o ambianță perfectă. Este un loc tipic născut într-o atmosferă de universalitate. În acest oraș s-a vorbit de la mitul lui Hercule pînă la Expoziția universală din 1992 despre Columb și Magellan, despre Cezar și Antoniu, despre Alfons al X-lea și Isabela de Castilia,

despre Traian și Hadrian, despre cite nu se poate vorbi.

Agitat și comercial, orașul din secolul al XV-lea înregistrează un intens trafic portuar și în această lume plină de mișcare apare Cristofor Columb în căutarea de susținători ai ideii sale pentru descoperiri. Descoperirea de noi pămînturi și demonstrarea sfericității pămîntului transformă Sevilla într-o cetate de pregătiri viitoare pentru importante peregrinări. Tot aici, va locui, cel care va da numele său noilor descoperiri, Americo Vespucci.

În secolul al XIX-lea, orașul cunoaște consecințele prăbușirii imperiului colonial, pierde ritmul vremurilor, se închide în frumusețile sale și se face sclavul trecutului său. Reia locul istoric, inaugurînd, în anul 1929, o expoziție ibero-americană care lasă o urmă nepieritoare asupra fizionomiei urbane, fără de care nu se poate înțelege actualul oraș.

Prin ceea ce se întâlnește în cartierele sale, în grădinile, piețele și patiouirile sale, aroma și strălucirea fiestelor sale, a toreadorilor și Săptămânii Sfinte, tot ceea ce există ca operă de artă, întregul oraș este un muzeu care trăiește, fiind considerat cel mai monumental din Europa, căci în spatele său stau peste trei milenii de istorie.

Acestea și multe altele au fost motivele pentru care acest oraș a fost ales ca sediu al expoziției universale din 1992, ultima expoziție de acest fel, care va deschide porțile secolului al XXI-lea. Sevilla, aristocrată, umilă, indolentă, entuziastă, a ritualurilor și ceremoniilor, stoică, individualistă, inaccesibilă, mișcătoare agricolă, industrială și artizană, intolerantă și barocă, araboandaluză, toate acestea se prezintă lumii.

Construirea expoziției a constituit nucleul unui al doilea centru al Sevillei, al patrulea oraș spaniol și unul dintre principalele orașe europene. Pentru guvernul spaniol și andaluz, pentru proprii locuitori, „Expo” a reprezentat construirea de noi căi de comunicație între Sevilla și Madrid.

Aeroportul a fost proiectat de arhitectul Rafael Monco și este ca o biserică musulmană de proporții uriașe. Au fost construite noi hoteluri și instalații comerciale, au fost restaurate vechi căi și monumente și, mai ales, a fost recuperată prin „Expo” o mare suprafață de măslini. Pentru Sevilla, „Expo” a fost norocul de a fi conectat impresionantul său trecut cu un viitor dinamic. Diferența dintre interiorul expoziției și oraș oferă un contrast fascinant între ideile antichității și contemporaneității asupra naturaleții orașului.

„Expo” este un oraș în sine, o idee vibrantă care poate servi unui oraș european al viitorului. Așezată pe insula Cartuja, între cele două brațe ale Guadalquivirului, expoziția se întinde pe o suprafață de 210 ha și pavilionele sale reprezintă 110 țări, 20 de organizații internaționale și de comerț exterior precum și 17 comunități autonome spaniole, reunite sub tematica „Era descoperirilor”. Monumentul său emblematic îl reprezintă Mănăstirea Cartuja, constituit în pavilionul regal al națiunii spaniole, în consecință, principalul centru protocolar al expoziției. Se consideră că aici, printre călugării mănăstirii, s-a pregătit sufleteste Cristofor Columb înaintea voiajului său spre America. Respectând tradiția unui secol și jumătate de expoziții universale, ea a servit drept platformă de lansare a unor invenții și idei noi.

Cristalul palatului din Londra și Turnul Eiffel care au servit ca embleme ale expozițiilor universale din 1851 și 1889 se convertesc în simboluri ale tehnologiei seco-

lului al XIX-lea și ale revoluției industriale (Viena 1873, Philadelphia 1876, Amsterdam 1883, Chicago 1893, Dijon 1890, Cairo 1900, Liège 1905, San Francisco 1915 și 1939, Paris 1937 — de artă și tehnică). Ultima expoziție universală care s-a celebrat în Europa a fost la Bruxelles în 1958.

Pavilionul central al expoziției sau Pavilionul guvernului avea funcționalitatea de Centru de protocol și reședință a Comisarului general. A fost desenat de către Antonio Vazquez de Castro, pe baza unui sistem tehnologic de avangardă și se constituie într-un edificiu de „intelligență”. El servește și ca centru internațional de comerț al Spaniei și pentru majoritatea asociațiilor ca centrul de negocieri.

În centrul expoziției se află și Căminul descoperirilor, proiectat de către Pedro Rodriguez și Alfonso Jimenez, care conține o sală imensă de proiecții sferice care produce vizitatorului senzația că se află în centrul scenei pe care se desfășoară prezentarea.

Pavilionul Spaniei, situat lângă lac și proiectat de către arhitectul Guillermo Vilches face legătura cu cele cinci bulevarde internaționale și flancate de pavilionele tematice: Secolul al XV-lea, al Descoperirilor, al Navigației și al Viitorului. Pavilionul Spaniei conține lucrări ale marilor maestri ai artei spaniole: Velasquez, Murillo, El Greco, Picasso, Tapies și Miro. Expoziția cuprinde și date privind geografia, istoria, cultura și limba spaniolă.

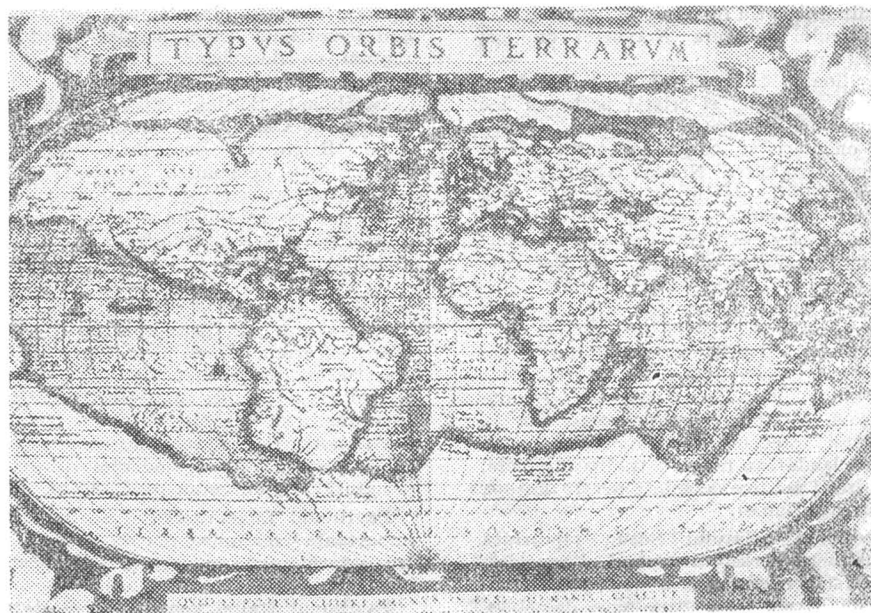
Pavilionul secolului al XV-lea, proiectat de Francisco Torres, este situat în centrul monumental al mănăstirii Cartuja și prezintă concepția și viața lumii înainte de 1492, conține și o expoziție: „Arta și cultura în lume până la 1492”.

Pavilionul „Navigației” este un edificiu de 10 000 m², proiectat de către Guillermo Vazquez cu fața spre riul Guadalquivir se va transforma în Muzeul Navigației. Prezintă evoluția tehnicii maritime și istoria descoperirilor geografice. Tehnicile audiovizualului redau pregătirile pentru prima călătorie a lui Cristofor Columb și primele expediții portugheze. Sint prezentate cele trei corăbii cu care a pornit Cristofor Columb, precum și cea a lui Magellan.

Pavilionul Viitorului, edificiu permanent de 12 000 m², este situat între Căminul descoperirilor și Grădina Guadalquivirului. Desenat de către Oriol Bohigas, Josep Mortorell și David Mackay, răspunde unei concepții tehnologice de avangardă. Vizita se desfășoară la două nivele: parter și etaj și prezintă mediul ambiant, energia, telecomunicațiile și universul.

Mănăstirea Cartuja — centrul spiritual al Expoziției Universale de la Sevilla 1992.

Planiglobul în epoca marilor descoperiri geografice.

<https://biblioteca-digitala.ro> / <http://arhivelenationale.ro>

Pavilionul Comunității europene, situat în centrul Bulevardului Europa, a fost desenat de către arhitectul german Karsten K. Krebs și are o poartă de 50 m decorată în culorile tuturor celor 12 națiuni membre. Prezintă vizitatorilor trecutul, prezentul și viitorul locuitorilor continentului. Expoziția „De la Europa renașterii la renașterea Europei” încearcă să demonstreze rolul singular pe care l-a avut Europa în dezvoltarea artelor, tehnicii, comerțului. Pavilionul este dotat cu televiziune de înaltă definiție.

Pavilionul Franței, imaginat și realizat de către Regis Debray, dezvoltă un stil arhitectonic bazat pe o veche tehnologie ce constă în patio și atrio, acoperite cu un clopot mare de sticlă. Prezintă trei expoziții: una istorică, alta de tehnologie și a treia — legătura, prin imagini, a unei călătorii, de la Paris la Sevilla.

Pavilionul Greciei are în centru o navă ateniană pentru 100 de persoane, prezintă navigația și cultura greacă prin intermediul obiectelor de epocă și a audiovizualului.

Pavilionul principatului Monaco, reproduce monumentele caracteristice ale acestuia: Cazinoul și Muzeul oceanografic, care este condus de Jacques Cousteau. Pentru aceasta s-a folosit un acvariu de 400 000 de litri.

Pavilionul Norvegiei, constituie pentru Sevilla o reprezentare vikingă cu bărcile sale caracteristice. Prin intermediul unui tub cilindric, prin imagini, se demonstrează vizitatorului legătura Norvegiei cu apa și ghețarii.

Pavilionul Marii Britanii este construit pe bază de metal și cristal peste un lac artificial ce răcorește interiorul. Pereții sînt ondulați și curge în continuu apa. Desenat de către Nicolas Grimshaw și Partuers Ltd., pavilionul, care va avea caracter permanent, este la fel de mare precum mănăstirea Westminster. Prin intermediul imaginilor audio-vizuale sînt prezentate descoperirile regatului unit. Teatrul și jocurile de imagini creează iluzii optice deosebite.

Pavilionul Elveției, construit din lemn, prezidează expoziția prin turnul executat din hirtie. Expoziția conține elemente distincte elvețiene (istoria ceasurilor, a ciocolatei, precum și conviețuirea dintre diferite landuri cu religii și tradiții distincte, organizații politice deosebite pentru Europa și întreaga lume).

Pavilionul Sfîntului Scaun reprezintă o construcție deosebită solemnă și ermetică, din cristal negru, într-o concepție avangardistă. Expoziția conține piese deosebite, foarte multe originale, valori incontestabile ale artei mondiale și se axează pe rolul

bisericii în dezvoltarea culturală, socială și religioasă a Lumii Noi. Sînt expuse lucrări despre istoria Spaniei, lucrări artistice și religioase.

Pavilionul Finlandei, conceput ca o rocă gigantică, răsărită în mijlocul țărilor nordice, prezintă, prin imagini, informații asupra dezvoltării tehnologice, dezvoltării culturale urbane și speranței de viitor a Finlandei, precum și importanța deosebită a naturii ce trebuie să fie în centrul întregii dezvoltări.

Pavilionul Rusiei, desenat de Iuri Poga, Aigars Sparaus și Ivars Mailitis, este construit pe o parcelă de 6 400 m². Elementul său caracteristic îl constituie fațada construită în scara ce pare, privită de jos în sus, ca un defileu în culorile albastru, alb, roșu și verde. Expoziția prezintă tradiții și dezvoltare tehnică, îndeosebi obiecte ale călătoriilor spațiale — artă și arhitectură.

Pavilionul Germaniei, situat între cel al Regatului Unit și „Siemens”, are ca tematică viziuni și impresii ale relației om — natură — tehnică. Expoziția prezintă cu ajutorul imaginilor: „Oraș și viață urbană”, „Vegetația și mediul ambiant”, „Descoperitorii” și „Soarta zburătorului”.

Pavilionul Austriei, situat între cel al Suediei și Ungariei, prezintă secțiuni de pămînt, apă, plante și bălți. Ea include „pasaje însoțite”, „pasaje tehnologice”, „pasaje de artă și cultură”. Cu ajutorul audio-vizualului sînt prezentate diferite regiuni, cu dezvoltarea lor tehnică, economică și ecologică.

Pavilionul Belgiei, aflat între cel al Franței și Olandei, prezintă patru mari teme: Belgia cu Bruxelles — capitală a Comunității Economice Europene —, pămîntul, descoperiri și conservare; descoperiri în serviciul omului și Belgia cu numeroasele sale aspecte culturale, cu tradiții umane, cu pictură, de la Rubens la Boothaers.

Pavilionul Olandei prezintă, pe trei nivele, prin intermediul audio-vizualului, maeștri ai peisajelor, artelor și apei, ca elemente esențiale ale vieții în Țările de Jos. Colecția de opere artistice ale maeștrilor olandezi conține în principal lucrări de Rembrandt și Van Gogh.

Pavilionul Danemarcei prezintă expoziția: „Descoperirea interdependenței dintre om și natură” pe un ecran de 35/25 m.

Pavilionul Luxemburgului se axează pe importanța comunicațiilor în cultură pentru o țară mică, ce dorește să-și păstreze identitatea.

Pavilionul Italiei conține opere de artă de valoare inestimabilă (Leonardo da Vinci, Rafael, Michelangelo).

Pavilionul Portugaliei, situat între pavilionul Spaniei și Franței, prezintă, pe 5 nivele, descoperirile portugheze, evoluția limbii și identitatea sa culturală ca rezultat a opt secole de istorie; deosebit de multe obiecte și vestigii de valoare incalculabilă, precum și măștri ai artei contemporane.

Pavilionul Bulgariei are în tematică istoria scrierii chirilice, obiecte din aur folosite în biserici, pictură bisericească și pictură contemporană.

Pavilionul Poloniei prezintă imagini din Polonia, cu monumente deosebite pentru o pictură modernă.

Pavilionul Ceho-Slovaciei prezintă, pe 3 nivele, cu ajutorul ceramicii și sticlei, tema expoziției „Reținerea”.

Pavilionul Ungariei, situat între pavilionul Sfântului Scaun și cel al Austriei, domină expoziția prin construcția sa din lemn, sub forma unei catedrale în arc. Concepția pavilionului aparține arhitectului Imre Makovecz. În cadrul pavilionului se prezintă victoria obținută la 1456 de către Iancu de Hunedoara asupra armatelor otomane. Se insistă asupra rezistenței opuse turcilor și rolului Ungariei în apărarea vestului Europei de expansiunea otomană. Expoziția prezintă, pe o imensă platformă de cristal, cu jocuri perpendiculare de lumini, sunet și muzică, un film despre istoria și cultura ungară.

Pavilionul țărilor baltice: Letonia, Lituania și Estonia constituie o prezență simbolică. Sînt expuse piese și obiecte din trecutul și prezentul acestor țări — istorie, cultură, tehnologie, meșteșuguri.

Pavilionul Ciprului are în centru barca milenară Kyrenia, mozaicuri și icoane din secolul al IV-lea.

Pavilionul Suediei, aflat între cel al Austriei și Finlandei, prezintă, pe 2 300 m³ suprafață construită, importanța vegetației bogate și variate. Expoziția informează, cu ajutorul proiecțiilor, despre inventatorii Suediei și despre influența descoperirilor asupra dezvoltării rumanității.

Pavilionul Iugoslaviei prezintă, cu ajutorul audio-vizualului, istoria, geografia, arta și cultura sa.

Pavilionul Irlandei, situat între Regatul Unit și Luxemburg, expune macheta unei mănăstiri irlandeze și atacul de la St. Brandon. Folclorul, literatura, teatrul și muzica sînt prezente, de asemenea, în cadrul expoziției.

Pavilionul Turciei are o terasă mare pentru expoziții în aer liber, cafea turcească. În interior sînt prezentate multe bijuterii vechi, de mare valoare, imagini din Turcia, istoria și geografia sa.

Pavilionul Japoniei constituie cea mai mare construcție din lemn alb din expoziție, fiind pe specificul construcțiilor japoneze tradiționale. Se consideră a fi replica în lemn a castelului Azuchi, model de origami, de îmbinare a naturalului cu spiritul de cultură japonez. Fațada atinge o înălțime de 25 metri și o lățime de 60 metri. Expoziția prezintă, în paralel, dezvoltarea tehnologică în Japonia și Europa, respectînd tradiționalul și specificul japonez, la care se adaugă o expoziție de sculptură mobilă pe bază de raze laser, precum și teatrul japonez.

Pavilionul Chinei se axează pe cele patru mari invenții chinezești: hîrtia, tehnica tipăririi, praful de pușcă și busola. Un ecran circular prezintă China din toate punctele de vedere: geografie, istorie, cultură, turism, viață socială.

Pavilionul Coreei (de Sud) prezintă tradiții și cultură coreeană, completate de audio-vizual și programe artistice.

Pavilioanele asiatice se axează în general pe ilustrarea specificului, pe prezentarea lor ca țări, din punct de vedere geografic, turistic, economic și social. Se remarcă prin construcții tradiționale, cum este cazul Filipinelor; construcția este aurită, iar în interior sînt prezentate obiecte și bijuterii antice, fațade de edificii construite între secolul al XVII-lea și al XVIII-lea.

Malaezia se axează pe prezentarea obiectelor din cauciuc, lemn și a procedelor tehnologice de extragere și prelucrare a petrolului.

Expoziția Indoneziei prezintă antichitate și actualitate, tradițional și contemporan, iar expoziția pavilionului Singapore desfășoară, în limita spațiului pe care-l detine, fauna și flora deosebit de bogate ale acestei țări, obiceiurile ca elemente fundamentale în viața acestei țări.

Pavilionul Pakistanului prezintă un film axat pe evoluția de 4500 de ani a țării, iar pavilionul ca atare este o casă tipică, ce reprezintă cele patru provincii ale țării.

Pavilionul Thaiandei selectează, în expoziția sa, o serie de obiecte și elemente din arhitectura sa milenară, artizanat, resurse economice și turism, iar pavilionul statului Sri-Lanka, țara caieiului, a pietrelor semi-prețioase și a cafelei, prezintă în expoziția sa obiecte din cultura asiatică antică, influența culturii asiatice în știința și arta acestei țări.

Pavilionul țărilor latino-americane, ce ocupă o suprafață de 33 000 m², constituie o realizare arhitectonică deosebită în cadrul „Expo '92”. Au expus: Argentina, Bolivia, Brazilia, Columbia, Costa-Rica, Ecuador, El Salvador, Guatemala, Haiti,

Honduras, Nicaragua, Panama, Paraguay, Peru, Republica Dominicană, Uruguay și Comunitatea latino-americană. Fiecare dintre acestea a căutat să lase vizitatorului o imagine sugestivă pentru respectiva țară, la care se adăugau elemente din istoria și cultura sa, cu atenție specială la dezvoltarea metalurgiei, navigației și muzicii, a științei, botanicii și geodeziei în etapa colonială și aplicarea pe care diferitele tehnici de avangardă au avut-o asupra dezvoltării lor.

Ca deosebite, prin valoarea exponatelor, au fost desigur Peru și Columbia, ce au prezentat pe lângă filmele documentare multe exponate de valoare inestimabilă, aparținând culturilor precolumbiene și încașe.

Venezuela, Chile și Porto Rico s-au prezentat cu pavilioane separate. Porto Rico și-a construit un edificiu cu forme geometrice deosebite, din piatră, sticlă și aramă, de mare forță simbolică. Prin intermediul audio-vizualului, Porto Rico se prezintă vizitatorilor săi, la care s-au adăugat spectacole muzicale, de teatru. Venezuela a atras atenția vizitatorilor de la „Expo '92” prin filmul de prezentare a țării pe un ecran de 70 mm, iar Chile, al cărei pavilion este construit din lemn și înconjurat de trestii, s-a remarcat, în cadrul lui „Expo”, prin ghețarul de 60 de tone și 7 metri înălțime, ce a fost adus și păstrat în condiții speciale și pe care nici o instituție de profil nu se angajează să-l mențină în continuare.

Proiectat de către Barton Myers pe o suprafață de 8 000 m², aflat în partea de nord a expoziției, pavilionul Statelor Unite ale Americii este împărțit în 5 clădiri separate, fără comunicații între ele. Una este destinată pentru teatru, cu o capacitate de 750 persoane, alta prezintă California, alta are o imensă cortină de apă, de 12 metri înălțime, pe o lungime de 120 metri a fațadei, simbolizând oceanul pe care Columb l-a traversat și în interiorul căreia se putea intra prin intermediul unui tub de sticlă, iar sala de expoziție prezintă lumii democrația americană, Constituția și drepturile omului. În muzeul spațial sînt prezentate diferite modele de cercetare a cosmosului, ca și macheta viitoarei locuințe lunare și case de pe Marte. O sală de proiectie, cu o capacitate de 1 000 persoane, prezintă filme documentare, iar o expoziție în aer liber, cu ultimele modele ale principalelor firme producătoare de automobile, completează imaginea forței numărului unu în lume.

Pavilionul Canadei atrage publicul vizitator de la „Expo '92” prin filmele documentare prezentate, proiectate pe baza

unei tehnologii cinematografice avansate și a unei imagini de calitate.

Sculptat în piatră și amenajat corespunzător specificului țării, pavilionul Noii Zeelande amintește de itinerariul din Pacific al căpitanului Cook. Din salonul descoperirilor, o barcă conduce vizitatorii spre sala maștrilor picturii din această țară. Imaginea este completată de spectacole folclorice ce au loc în tot timpul zilei.

Conceput tot într-o manieră specifică, pavilionul Australiei dispune de 6 galerii ce prezintă, în cadrul ambianței tropicale, dezvoltarea industriei, în special a diamantelor și aurului, a economiei în general a științei și culturii.

Țările Caraibelor: Bahamas, Jamaica, OECs (Antigua și Barbados, Granada, Monserrat, San Cristobal, Santa Lucia), Trinidad și Tabago prezintă, într-un pavilion multicolor, cu ajutorul interioarelor și audio-vizualului, imaginea țărilor pe care le reprezintă cu specificul lor, în general turism atracții prin muzica și folclorul Caraibelor, sărbătorile și carnavalurile pe care le organizează.

Pavilionul Cubei face efortul de a prezenta publicului vizitator din specificul său, din istorie, geografie și știință, după descoperirea lui Columb, în cei 500 de ani de dezvoltare economică.

Un pavilion mare și care a atras atenția vizitatorilor l-a constituit cel al Mexicului, care, pe lângă atmosfera de specific mexican creată, a prezentat foarte multe din valorile sale istorice, rezultate ale cercetărilor arheologice, machete ale principalelor temple și edificii, dovezi ale culturii sale milenare, ale căutării identității sale.

Pavilionul țărilor africane (15 000 m²), desenat de Echipa Naib, din piatră și cristal, dispune de trei nivele, în care sînt prezentate următoarele țări: Angola, Insulele Capului Verde, Camerun, Congo, Coasta de Fildeș, Gabon, Guineea Bissau, Guineea Ecuatorială, Keny, Mozambic, Nigeria, Senegal și Zimbabwe. În general, aceste țări au urmărit să prezinte, pe lângă aspecte specifice zonei, elemente din istoria și cultura lor, influența portugheză asupra unora dintre ele, posibilitățile economice de colaborare, bogăția în minerale, lemn și pește, bogatul folclor de care dispun. Deosebită ca valoare istorico-documentară este expoziția prezentată de Nigeria, cu obiecte din aur și argint ce serveau locuitorilor acestei țări din secolul al VI-lea pînă în secolul al XVI-lea.

Un pavilion deosebit de evocator îl constituie cel al Arabiei Saudite, proiectat de firma Fitz Benoy, ce recurge la o mare varietate de motive arhitectonice simbo-

listice și peisagistice arabe, distribuite într-un mare patio central, „Sala deșertului”, acoperită tot într-un stil tradițional. Expoziția, pe lângă tradiție și specific, face o incursiune în istoria islamismului, prezentând și două dintre cele mai mari moschei. Expoziția prezintă și dezvoltarea economică, socială și politică actuală a țării, una dintre cele mai bogate țări ale lumii.

Pavilionul altor țări arabe (Egipt, Siria, Iordania și Liga Arabă) prezintă piese arheologice de valoare din istoria acestor țări, tradiție și folclor, pictură modernă. Merită menționat Egiptul, prin specificul său. Intrarea în pavilion o constituie intrarea într-o piramidă, iar descoperirile arheologice prezentate, de valoare inestimabilă, constituie o încântare pentru orice vizitator care a citit și dorește să cunoască cât mai multe despre țara piramidelor.

Algeria și Tunisia prezintă specificul național cu ajutorul dioramelor și al artizanatului. Un loc aparte îl ocupă în cadrul expoziției pavilionul Marocului, lucrare deosebită, realizată de constructorii marocani pe specific tradițional, iar filmul documentar prezentat completează imaginea țării ce se prezintă lumii. Mauritania, în cadrul specific, prezintă cultura și artizanatul Africii de Nord.

Oman și Kuweit au expoziții axate pe cultura și istoria lor, dezvoltarea economică actuală, datorită petrolului, tradițiile, patrimoniul artistic.

Papua — Noua Guinee a creat în pavilionul său senzația de peșteră cu vegetație luxuriantă, prezentând prin intermediul audio-vizualului, istoria, geografia și cultura sa, bogățiile sale, oferta de colaborare economică (petrol, cauciuc, lemn, pește) și turistică.

Pavilionul Africii de Sud strălucește prin expunerea unor exemplare rare de diamante descoperite în zăcămintele sale. În vitrine sînt expuse, de asemenea, bijuterii sau piese pentru medicină sau industrie, executate din aur, platină, diamante, crom. Cu ajutorul audio-vizualului se prezintă viața economică, socială, culturală, religioasă a celor peste 30 de milioane de locuitori ai acestei țări (africani, europeni, asiatici), continuitatea tradițiilor.

Pavilionul Israelului prezintă, prin intermediul audio-vizualului, istoria și situația actuală a poporului evreiesc. Sînt expuse de asemenea o serie de piese arheologice din istoria și tradiția ebraică.

România a fost prezentă în expoziția secolului prin prezentare, în cadrul pavilionului, a unor elemente de cultură și civilizație românească, a contribuției la dezvoltarea științei și tehnicii universale (Di-

mitrie Cantemir, Anghel Saligny, Aurel Vlaicu, Traian Vuia, Henri Coandă).

La închiderea expoziției, guvernul român a făcut cadou pavilionului țării gazde, harta cerului și copia frescelor de la Vorneș și Sucevița, expuse în pavilionul românesc. Muzeului arheologic Italică de lângă Sevilla, fragmentul de pe Columna lui Traian, în care era reprezentat podul lui Apolodor, iar pavilionului Andaluz — replica Gînditorului.

Prin intermediul pavilioanelor autonome, Spania se prezintă vizitatorilor expoziției, dorind să fie descoperită. Pavilionul regiunii gazdă, Andaluzia, este o clădire înaltă, din marmură, piatră nisipoasă, ceramică smălțuită albastră, ce simbolizează spiritul artistic și științific în evoluție. O proiecție circulară, intitulată „Andaluzia, tradiție și schimbare”, prezintă istoria, cultura și tradițiile acestei frumoase provincii spaniole. În celelalte săli sînt expuse piese ale științei și tehnologiei andaluze, dezvoltarea economică și turistică andaluză, precum și unele lucrări ale lui Pablo Picasso. Pe o suprafață de 10 000 m² se întinde „Andaluzia pentru copii”, unde se reconstituie, la scara 1:25, cele opt provincii andaluze, cu zonele lor naturale, industriale, localitățile cele mai importante, monumente și alte elemente ale realității andaluze. Andaluzia își lasă impresia unei lumi pline de viață și frumusețe.

Pavilionul Aragonului, conceput ca o mare peșteră reprezentînd originea vieții în peșteră, are patru arii expoziționale distincte, reunite sub tematica „Aragon 2000”; conviețuirea dintre musulmani, evrei și creștini; Ferdinand catolic și viziunea religiei asupra descoperirilor; Goya și Aragon 2000.

Pavilionul Balearelor, conceput ca o barcă imensă cu vele, prezintă insulele din punct de vedere economic și turistic, precum și din operele lui Miro, iar pavilionul Canarelor conține produse tipice ale acestor insule, obiective rezultate din dezvoltarea acestora în perioada secolelor XV—XXI. Noaptea, pavilionul este acoperit cu jocuri de lumini.

Cantabria a reconstituit în pavilionul său, conceput în forma caravelii Santa Maria, peștera de la Altamira, pe o suprafață de 2 500 m², precum și o expoziție de navigație și cartografie a lui Juan de la Cosa.

Pavilionul provinciilor Castilla și Leon prezintă în expoziția lor piese artistice de valoare incalculabilă, grupate sub titlul „Limba, artele și viitorul”, iar pentru provincia Castilla — La Mancha, Don Quijote și El Greco sînt emblematice în cadrul pavilionului.

Expoziția provinciei Extremadura s-a axat pe relațiile acestei provincii cu „Lumea Nouă” și are ca mascotă barza Gadelupe.

Pavilionul Galiciei prezintă, prin intermediul audio-vizualului, provincia, celebrarea Anului Jacobi în 1993, precum și mascota Pelegrin.

Madridul are și el pavilionul său, unde, în două săli, prezintă diferite spectacole prin care desăvârșește imaginea asupra comunității spaniole.

Pavilionul Murciei, cu mascota sa „Don Giro” și grădina sa permanentă cu minunatele flori ale provinciei, se prezintă prin intermediul audio-vizualului.

Navara reconstituie în pavilionul său frumusețile provinciei și ale capitalei sale, Camino de Santiago. Doi artiști își prezintă de asemenea lucrările: Jorge Oteiza și Rafael Monco.

Țara Bascilor se prezintă vizitatorilor, în cadrul pavilionului său, prin intermediul audio-vizualului, atît din punct de vedere istoric, cît și cultural, al dezvoltării sale actuale, iar Cataluna oferă, în cadrul pavilionului, o expoziție de artă de la Tapiz pînă la Miro și Dali, Catedrala din Girona.

Un pavilion deosebit al țării gazdă îl constituie cel al firmei Cruzcampo, care reproduce, „în mic”, toate procesele tehnologice specifice unei fabrici de bere.

În cadrul expoziției au mai prezentat pavilioane speciale: Siemens, Fujitsu, Crucea Roșie, ONU, ONCE (Asociația națională spaniolă pentru orbi), Rank Xerox, Retevision, Comitetul Olimpic Internațional, Biserica evanghelică (Promesa).

În toate aceste pavilioane, prin intermediul audio-vizualului, sînt prezentate: evoluția tehnicii în raport cu specificul firmei respective (Rank Xerox, Siemens); cuceriri ale tehnicii cinematografice de ultimă oră—filmul tridimensional Fujitsu; televiziunea de înaltă definiție—Retevision; bilanțurile și raporturile organizațiilor respective cu mediul înconjurător (ONU, Crucea Roșie), istoria și dezvoltarea organizațiilor (ONCE, Comitetul Olimpic Internațional) etc.

„Expo. '92”, prin ansamblul pavilioanelor prezente, la care se adăugau El Paleuque—o construcție flexibilă, concepută ca o mare piață cu elemente de vegetație și apă—conceput de Miguel de la Prada, are în centru o mare estradă pe care pot evolua diferite formații artistice și, în jur, o galerie pentru 1500 spectatori. Urmează o a doua zonă, destinată comerțului și destinerii între spectacole. În fiecare dimineață

are loc, în El Paleuque, ceremonia zilelor naționale sau speciale ale țărilor, comunităților, provinciilor autonome, organizațiilor internaționale și a celorlalți participanți. În timpul zilei sînt programate spectacole muzicale, folclorice, de animație, de aproximativ 45 de minute, iar noaptea se transformă în sală de bal, unde se succed orchestre pînă dimineața.

O altă clădire spectaculoasă din expoziție o constituie Auditoriul, proiectat de Eleuterio Pablacion, una dintre scenele cele mai importante din lume în aer liber, cu elemente caracteristice. Capacitatea este de la 4 600 la 6 000 de spectatori, iar scena este ideală pentru spectacole muzicale și dansuri. La spectacolele prezentate în Auditoriu au participat: Maurice Bejart The Royal Ballet din Londra, Zarzuela Placido Domingo, Manolo Sanlucar, Loui Male, José Carera etc.

Nu se poate încheia prezentarea minunatei expoziții de la Sevilla fără a vorbi despre spectacolul nopții de pe Lacul Spanie. Un spectacol deosebit, cu muzică, lumină artificială și laser care îmbogățește imaginea frumoasei Spanii.

„Expo '92”, considerată ca cea mai mare fiestă a secolului, cel mai mare spectacol arhitectonic urbanistic și cultural al tuturor timpurilor noastre, a fost și cel mai mare eveniment de masă din acest secol și cel mai important mijloc de comunicație multilaterală.

A fost o posibilitate nemaiîntîlnită pentru vizitatorii lui „Expo” să parcurgă în minute distanța dintre țări și continente, să străbată mări și oceane fără a simți oboseala drumului. A avut loc cel mai mare exercițiu de comunicare și schimburi culturale multilaterale realizat în lume pînă în prezent. Aici și-au dat întîlnire arta și creația din peste 100 de țări, au avut loc spectacole care au inclus, practic, toate marile genuri și toate culturile de pe Terra. Nici un aspect nu a fost omis, pentru ca vizitatorul să se simtă „cetățean al lumii”, cu o conștiință universală asupra valorilor comune într-o lume a fiecăruia și a tuturor. Peste 40 000 000 de vizitatori au pășit pe porțile expoziției „într-o lume fără bariere”, o treime dintre aceștia fiind turiști din alte țări.

„Expoziția universală de la Sevilla și-a îndeplinit modestul său rol istoric la acest sfîrșit de secol și dacă nu ar fi avut loc i-am fi simțit mult lipsa” — a afirmat Emilio Cassinello, comisarul general al lui „Expo '92” la închiderea expoziției.